

Diverse uitdagingen binnen de zorgsector

Moeten we ons zorgen maken?

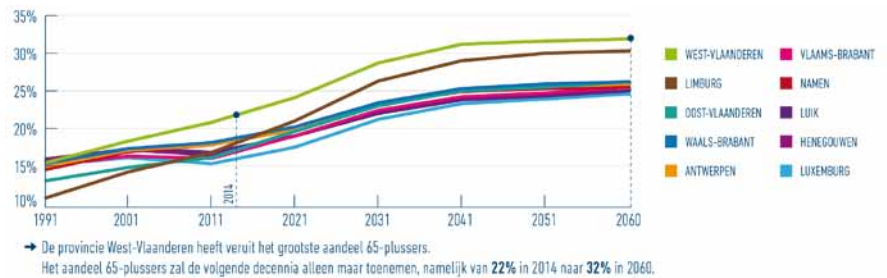
De zorgeconomie omvat in principe alle economische activiteiten die direct of indirect een aanbod ontwikkelen om aan de zorgvraag van patiënten of hulpbehoevenden te voldoen. In deze definitie is zorgeconomie meer dan alleen preventie, gezondheidszorg en zorgverlening. Ook bedrijven die een substantieel deel van hun omzet realiseren als toeleverancier van de zorgsector maken deel uit van deze economie.

Met de toenemende vergrijzing kent die zorgvraag een continue groei, terwijl de beschikbare middelen niet in hetzelfde tempo volgen, en er tegelijk een daling van het aantal gekwalificeerde zorgverleners wordt vastgesteld, onder meer door een krimpende beroepsactieve bevolking.

» Een eerste piek van 65-plussers wordt bereikt in 2030

Figuur 1

Aandeel 65-Plussers in totale bevolking in België

De vergrijzing begint in West-Vlaanderen

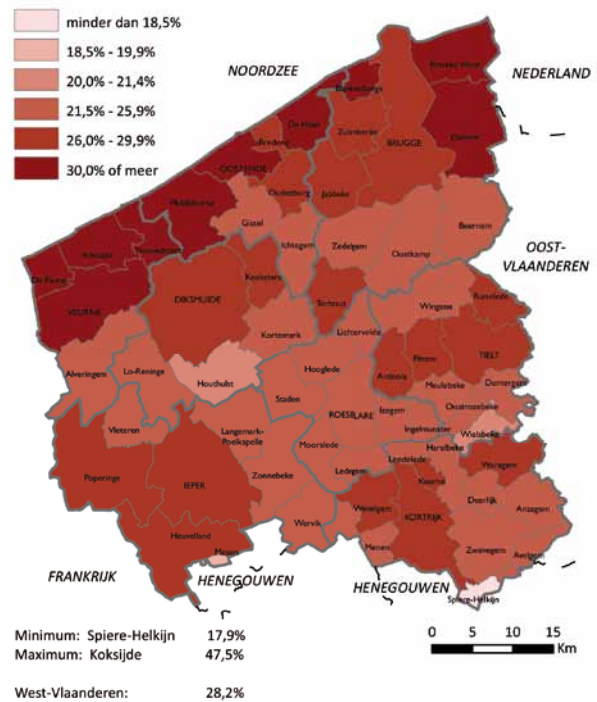
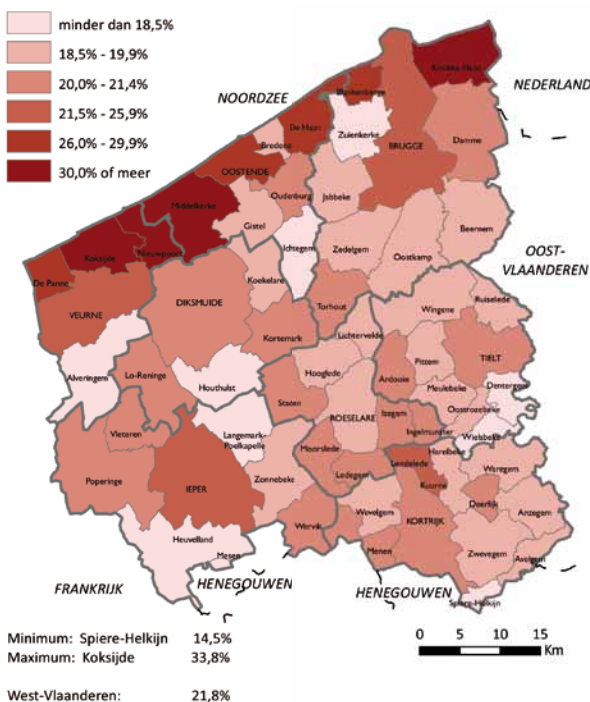
Binnen de zorgsector betekent de vergrijzing een enorme uitdaging. De babyboomgeneratie wordt ouder en door een hogere levensverwachting betekent dit dat het aantal 65-plussers tegen 2030

in Vlaanderen een eerste piek zal bereiken. We weten nu al dat West-Vlaanderen als eerste provincie geconfronteerd zal worden met deze vergrijzing (Figuur 1). Onze kustregio oefent een speciale aantrekkingskracht uit op heel wat senioren, ook van buiten de provincie. Als een gevolg daarvan zal de vergrijzing

aan de kust zich nog feller manifesteren dan in andere verstedelijkte gebieden in Vlaanderen. Deze aantrekkelijkheid van de kuststreek creëert een toeloop van senioren waardoor in 2030 meer dan 30% van de bevolking in de kustgemeenten ouder dan 65 zal zijn (Figuur 2).

Figuur 2

Aandeel 65-plussers in de totale bevolking, gemeenten in West-Vlaanderen, 1 januari 2014, prognose aandeel 65-plussers in de totale bevolking in West-Vlaanderen, 1 januari 2030.

BRON FOD Economie (ADSEI), verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

BRON SRV Bevolkingsproject 2015-2030, verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Daarbovenop komt nog het fenomeen van de dalende beroepsactieve bevolking. West-Vlaanderen is (sinds 2009) de provincie met de hoogste demografische afhankelijkheidsratio. Dit is de verhouding tussen de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64) en het deel van de bevolking buiten de arbeidsleeftijd. In 2013 werden er in de kustprovincie per 100 inwoners op beroepsactieve leeftijd **73 bewoners** buiten beroepsactieve leeftijd geteld. Voor gans Vlaanderen bedroeg die ratio 68,2 op 100. West-Vlaanderen zal de eerste provincie zijn waar het aantal inwoners buiten beroepsactieve leeftijd het aantal op beroepsactieve leeftijd zal overschrijden. Dit zal wellicht gebeuren rond het jaar 2036 (Figuur 3).

” Binnen 20 jaar zijn er in West-Vlaanderen meer niet-beroepsactieven dan beroepsactieven

De zorgvraag evolueert

Op basis van de gekende demografische ontwikkelingen is het duidelijk dat de zorgnood kwantitatief zal groeien door de vergrijzing. Maar de zorgvraag zal ook kwalitatief groeien omdat de hulpbehoevende van morgen mondiger zal zijn: hij/zij wenst een zorgverlening die aangepast is aan zijn of haar voorkeuren en behoeften. Hulpbehoevenden willen duidelijke informatie over de geboden kwaliteit en veiligheid en willen controle over hun zorgverlening. Deze omslag van aanbodsturing door de zorgverlener naar meer vraaggerichtheid zorgt voor een nieuwe dynamiek binnen de zorgeconomie.

Dit sluit aan bij de tendens om de zelfredzaamheid van senioren te stimuleren en ze zo lang mogelijk in hun eigen, vertrouwde omgeving te houden. Voor hun zorgnood kunnen zij beroep doen op zelfzorg, mantelzorg of zorgverlening aan huis. Nieuwe (digitale) technologieën laten de zorgvrager daarenboven toe om zelf een actievere rol te gaan spelen, bijvoorbeeld door het meten en doorgeven van persoonlijke gegevens naar de zorgverlener. Samengevat betekent dit een verschuiving

” De zorgvraag groeit niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief, wat leidt tot nieuwe, uiteenlopende vormen van zorgverlening

naar meer transmurale zorg en de daaraan gekoppelde zorgcoördinatie.

Aan de andere kant van het spectrum wordt er door de verzilvering¹ van de bevolking verwacht dat mensen met een grotere en meer specifieke zorgnood vaker in woonzorgcentra zullen worden opgevangen. Op die plaatsen zal gekwalificeerd personeel moeten instaan om de intensieve en gevarieerde zorgnoden te beantwoorden. Hier moeten de opleidingen van zorgverleners ook op inspelen.

De bedrijven in West-Vlaanderen, waaronder heel wat KMO's, moeten flexibel kunnen inspelen op deze veranderende zorgvraag, met het potentieel om met nieuw ontwikkelde business modellen te scoren buiten de provincie, meer bepaald in regio's met gelijkaardige uitdagingen in de zorgsector.

Het toenemend belang van preventie

Naast de vergrijzing wordt onze westerse samenleving ook geconfronteerd met welvaartziektes². Stress, een ongezonde levensstijl, slechte eetgewoontes, het ontbreken van voldoende lichaamsbeweging, te weinig slaap en onvoldoende ontspanning zijn daar belangrijke oorzaken van. Preventie kan helpen om deze ziektes te voorkomen.

” Ons gezondheidssysteem is vooral gericht op de behandeling en niet zozeer op de preventie van ziektes

Tot op heden is ons gezondheidssysteem – en de financiering ervan – vooral gericht op (de terugbetaling van) de behandeling en niet zozeer op de preventie van deze ziektes. Om de gezondheidszorg betaalbaar te houden, dringt een evolutie richting preventie zich op. Beter voorkomen dan genezen betekent dat er binnen de zorgeconomie in de toekomst (nog) meer zal ingezet worden op **preventie**.

Zorginstellingen en bedrijven staan klaar om deze evoluerende zorgvraag in te vullen. Technisch en wetenschappelijk is er steeds meer mogelijk om de kwaliteit van leven en zorg te verbeteren, wat de zorgtechnologie, in al zijn varianten, een enorme boost geeft. Maar vernieuwing is ook mogelijk door diensten op een andere manier te gaan organiseren en in het algemeen in te zetten op systeeminnovaties.

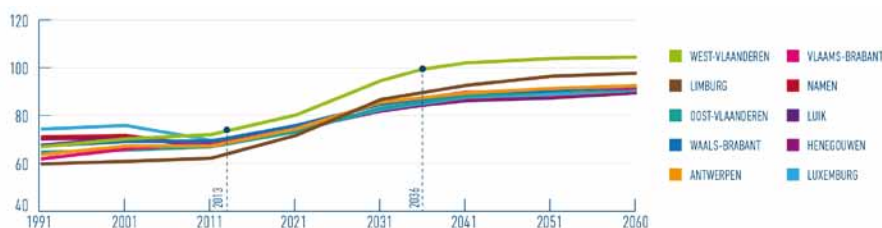
Naar maatschappelijke en economische meerwaarde

West-Vlaanderen zal een pioniersrol moeten spelen om de uitdagingen aan te gaan die de vergrijzing met zich mee brengt. Zorg moet op een andere en meer efficiënte manier gebeuren. Innovatie dient daarbij beschouwd te worden als een proces, waarbij ideeën gerealiseerd en vervolgens gevaloriseerd worden.

Het lokaal verankerde KMO-weefsel, traditioneel zeer sterk aanwezig in West-Vlaanderen, heeft het voordeel flexibel te kunnen inspelen op nieuwe trends. Via slimme specialisaties,

Figuur 3

Aandeel -20-jarigen en 65-plussers tegenover bevolking 20-64 jaar in België

ondersteund door onderzoek vanuit de kennisinstellingen en in overleg met de zorginstellingen, moeten de West-Vlaamse bedrijven zoeken naar werkbare oplossingen voor de zorgvragen die zich stellen.

Het creëren van nieuwe producten en diensten, die stoelen op nieuwe inzichten in zowel wetenschappelijke als technologische domeinen impliceert interactie en kruisbestuiving. Daarbij is samenwerking in een quadruple helix verband cruciaal: de zorgsector, de kennisinstellingen, de bedrijven en de overheid bundelen de krachten om duurzame oplossingen te ontwikkelen.

In dit ecosysteem 'zorgeconomie' met vier partijen vertrekt men van een open horizontale samenwerking, vanuit de behoeften van de cliënt. De cliënt is niet alleen consumer, maar ook prosumer. Hij of zij wenst zelf de regie in handen te hebben, aangepast aan zijn/haar wensen en behoeften. Op die manier komt men tot waardecreatie in de zorgeconomie, zowel maatschappelijk als financieel. ■

¹ Verzilvering is het fenomeen van het toenemend aantal mensen ouder dan 80 jaar.

² Voorbeelden van welvaartziektes zijn diabetes, hart- en vaatziekte, obesitas,...

Hans Ryckebusch, POM West-Vlaanderen

Met 'Zet de Stap' moedigt de POM West-Vlaanderen prestarters en startende ondernemers op een ludieke manier aan om de stap naar het ondernemerschap te zetten. Vier sterke ondernemers en/of managers, Michèle Sioen, Steve Van den Kerkhof, Dominique Persoone en Jan Verheyen zijn de boegbeelden van deze campagne.